

İŞ HUKUKUNDA TÜZEL KİŞİLİK PERDESİNİN KALDIRILMASI

Prof. Dr. Devrim Ulucan*

Yargıtay'ın İş Hukuku davalarına bakan dairelerinin, daha çok ticaret ve diğer özel hukuk davalarında gündeme gelen ve uygulama alanı bulan "tüzel kişilik perdesinin kaldırılması" kuramını iş hukuku alanında da kullanmaya başladığı görülmektedir. Bu bağlamda Yargıtay 22. Hukuk Dairesi'nin 2013 tarihli kararı esas alınarak konu irdelenmeye çalışılacaktır.

I. Yargıtay 22. Hukuk Dairesi'nin E. 22684, K.10887, 14.5.3013 Tarihli Kararı

Yargıtay 22. Hukuk Dairesi'nin E. 22684, K.10887, 14.5.3013 tarihli kararında, önce inceleme konusu yapılacak konular bazı başlıklar altında belirlenmiştir. Başlıklar sırası ile;

- Davalı tüzel kişiler arasında gerçek bir işyeri devri olup olmadığı, kıdem ve ihbar tazminatı alacağına hangi tüzel kişi işverene yöneltileceği, davalıların hukuki sorumluluğunun özellikle tüzel kişilik perdesinin kaldırılması ve organik bağ kavramları ışığında ele alınması,

- Tüzel kişilik mallarının onu kuran gerçek kişilerden ayrıldığı ancak tüzel kişilik perdesinin ortadan kaldırılması ile kıdem, ihbar ve işçilik alacağı bakımından gerçek kişilerin sorumluluğuna gidilebileceği,

- Tüzel kişiye karşı olan alacakların takip edilmesinde takibin asıl borçlu şirket ile birlikte Onunla belirli bir düzeyde hukuki ilişkiye ve bağına sahip olan şirkete karşı yapılabilmesini sağlayan organik bağ gibi bir hukuki yol olduğu ve davalıların hukuki sorumluluğunun bu kavram ışığında da inceleneceği,

- Şirketler arasında ilişkinin gerçek bir işyeri devri niteliğinde olup olmadığının belirlenebilmesi için, şirketlerin devir tarihinde ve sonrasında ortakları ve işyerindeki faaliyet alanları içinde çalışanların belirlenmesi için yerinde keşif yapılarak bir rapor hazırlanması,

- Şirketler arası ilişkinin gerçek bir işyeri devri olup olmadığının belirlenmesi için, davalı şirketlerin ticari defter ve işyeri kayıtları üzerine inceleme yapılması, bu konuda bir rapora göre karar verilmesi.

Yüksek Mahkeme, irdeleme konusu yapılacak bu ana başlıklardan sonra, dava konusu olayı özetlemiştir. Buna göre; "davacı, davalılar arasında işyeri devri olduğunu belirtmiş, kıdem, ihbar ve bir kısım işçilik alacağı talep etmiştir. Davalıların hukuki sorumluluğu özellikle "tüzel kişilik perdesinin kaldırılması ve "organik bağ" kavramları ışığında da ele alınmalıdır. Tüzel kişiliğin malları, onu kuran gerçek kişilerden ayrılır. Tüzel kişilik perdesinin ortadan kaldırılması ile gerçek kişilerin sorumluluğuna gidilebilir. "Organik Bağ" tüzel kişiye karşı

---

* Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi

olan alacakların takip edilmesinde, bu takibin asıl borçlu şirket ile birlikte onunla belirli bir düzeyde hukuki ilişkiye ve bağına sahip olan şirkete karşı yapılabilmemesini sağlayan bir hukuki yoldur. Davalılar arasındaki ilişki ve bunun sonucu işçilik alacakları yönünden sorumlulukları yeterince aydınlatılmamıştır. Şirketlerin devir tarihi ve sonrası ortakları ve faaliyet alanları, işyerinde çalışanları belirlenmeli, aralarındaki ilişkinin gerçek bir işyeri devrine dayanıp dayanmadığı tespit olunmalıdır. Uzman kişilerden oluşan üç kişilik bilirkişi heyeti vasıtasıyla mahallinde gerekirse keşif yapılarak davalı şirketlerin ticari defter ve işyeri kayıtları üzerinde yapılacak incelemeler neticesi düzenlenecek rapor sonucuna göre değerlendirme yapıp karar verilmelidir.

Davacı, kıdem, ihbar tazminatı, yıllık izin ücreti ve ücret alacaklarının ödetilmesine karar verilmesini istemiştir.

Mahkeme, isteği kısmen hüküm altına almıştır.

Hüküm süresi içinde davalı L... Konfeksiyon Ltd. Şti. avukatı tarafından temyiz edilmiş olmakla, dava dosyası için Tetkik Hakimi M. Söylen tarafından düzenlenen rapor dinlendikten sonra dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

Karar: Davacı, davalılar arasında işyeri devri olduğunu, iş sözleşmesinin haksız olarak feshedildiğini belirterek kıdem, ihbar ve bir kısım işçilik alacağı talep etmiştir.

Davalı L... Konfeksiyon Ltd. Şti., diğer davalı ile aralarında işyeri devri olmadığını savunarak, davanın reddini istemiştir.

Davalı Hlcks. Ltd. Şti., adına duruşmaya katılan olmamış, cevap verilmemiştir. Mahkemece davalılar arasında işyeri devri olduğu kabul edilerek davacının iş sözleşmesinin haksız olarak feshedildiği belirtilerek işçilik alacakları hüküm altına alınmıştır. Kararı davalı L... Konfeksiyon Ltd. Şti. vekili temyiz etmiştir.

Taraflar arasındaki temel uyuşmazlık, davalılar arasında organik bağ ve işyeri olup olmadığı konusunda toplanmaktadır.

İşyeri devrinin temel ölçütü, ekonomik birliğin kimliğini korunmasıdır. Avrupa Adalet Divanı kararlarına göre, maddi ve maddi olmayan unsurların devredilip devredilmediği ve devir anındaki değeri, işgücünün devri, müşteri çevresinin devri, işyerinde devirden önce ve sonra yürütülen faaliyetlerin benzerlik derecesi, işyerinde faaliyete ara verilmişse bunun süresi işyeri devrinin kriterleri arasında kabul edilmektedir (Süzen, v. Zehnacker Krankenhausservice, Case 13/95, 1997, ECR I-1259.; Spijkers v. Belledik, Case 24/85, 1986, ECR I 1119).

Avrupa Adalet Divanı, maddi ve maddi olmayan unsurların devri sözkonusu olmaksızın da işgücünün önem taşıdığı sektörlerde ekonomik birliğin önemli unsurunu olan işçilerin devri yoluyla da işyeri devrinin gerçekleştirileceğini kabul etmektedir (ATAD, 10.12.1998, 173/96, lidalgo, para. 26, NZA 199,11.4, 189 vd.).

Avrupa Adalet Divanının kararlarında, "hukuki işlemle devir" ifadesi geniş şekilde değerlendirilmekte, yazılı sözlü bir anlaşma hatta zımni bir anlaşma da yeterli görülmektedir. Yine üye ülkeler uygulamasında, ihale yoluyla bir işin alınmasında devreden işveren bilmese dahi işyeri devrinin mümkün olabileceği kabul edilmiştir. Avrupa Birliğine üye olmayan ancak benzer ilkeler sahip İsviçre'de de İsviçre Federal Mahkemesi devreden ve devralan arasında doğrudan hukuki işlemin bulunmasının şart olmadığını kanısına varmıştır (Bkz. Yenisey,

K. Doğan: İşyeri Devri Çerçevesinde İşyeri ve İşyeri Bölümü Kavramları. Kadir Has Uni. İş Hukukunda Üçlü İş İlişkileri, s. 135).

Davalıların hukuki sorumluluğu özellikle "tüzel kişilik perdesinin kaldırılması ve "organik bağ" kavramları ışığında da ele alınmalıdır. İdeal olan sorumluluğa ilişkin düzenlemelerin yasalarda yer alması ya da ortak topluluğuna yönelik sözleşmelerde ayrıntılı açıklamalara yer verilmesidir.

Tüzel kişiliğin olması İş Kanunu 2. maddesi bağlamında İşveren olarak kabulü için zorunlu değildir. Kurum olması yeterlidir.

Tüzel kişilik, oluşturulacak kişiliğin kendine özgü amaç birliği içinde ve bağımsız bir varlık olarak ortaya konabilir. Tüzel kişiliğin malları, onu kuran gerçek kişilerden ayrılır. İşte tüzel kişilik perdesinin ortadan kaldırılması ile gerçek kişilerin sorumluluğuna gidilebilir (Antalya, Gökhan; "Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Teorisi, Tebliğ Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (MÜHF), İstanbul 2008, sh 146).

İkinci şekli ise, "Çapraz perdeyi kaldırma"dır. Aynı şirketler topluluğu içinde yer alan kardeş şirketler arasında perdenin kaldırılmasıdır. (Öztek, Selçuk/Memiş, Tekin "Şirketler Hukuku ve İcra İflas Hukuku İlkeleri Karşısında Borçlu Şirketin Alacaklarının Hakim Ortağa Karşı Korunması" (Tebliğ) MÜHF, İstanbul 2008, sh 208).

Tüzel kişiliğin özellikle sorumluluk konusunda bir koruma yaptığı gerçektir. Tüzel kişi ile ortakların alanlarının organizasyon ve malvarlıkların birbirine karışması, yetersiz sermaye ve özellikle şirket tüzel kişiliğinin bilinçli olarak üçüncü kişileri zarara uğratılması tüzel kişilik perdesinin ortadan kaldırılması nedenlerindedir (Öztek/Memiş: sh 197 vd.).

Başka bir anlatımla bu davalar borçlunun alacaklarından mal kaçırmak amacıyla yaptığı tasarrufların hileli, muvazaalı işlemlerin borçlunun alacaklısına karşı hükümsüz hale gelmesi yaptırımını hedefleyen hakim hukuku biçiminde bir son çaredir. (Yıldırım, Kamil; "Maddi Hukuk icra Hukuku İlişkisi ve İptal Davalarından Perdeyi Kaldırma Teorisine Hukuki Korunma Sağlayan Enstrümanlar," Tebliğ, MÜHF, İstanbul 2008, sh 193)

"Organik Bağ" tüzel kişiye karşı olan alacakların takip edilmesinde, bu takibin asıl borçlu şirket ile birlikte onunla belirli bir düzeyde hukuki ilişkiye ve bağa sahip olan şirkete karşı yapılabilmesini sağlayan bir hukuki yoldur. Bu halde iktisadi bütünlük aranmaz.

Somut olayda davalılar arasındaki ilişki ve bunun sonucu işçilik alacakları yönünden sorumlulukları yeterince aydınlatılmamıştır. Söz konusu şirketlerin devir tarihi ve sonrası ortakları ve faaliyet alanları, işyerinde çalışanları belirlenmeli, aralarındaki ilişkinin gerçek bir işyeri devrine dayanıp dayanmadığı tespit olunmalıdır. Bu amaçla alanında uzman kişilerden oluşan üç kişilik bilirkişi heyeti vasıtasıyla mahallinde gerekirse keşif yapılarak davalı şirketlerin ticari defter ve işyeri kayıtları üzerinde yapılacak incelemeler neticesi düzenlenecek rapor sonucuna göre değerlendirme yapıp karar verilmesi gerekirken bunun yapılmayarak eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması hatalıdır. Kararın bu nedenle bozulması gerekmiştir.

Sonuç: Temyiz olunan kararın yukarıda yazılı sebepten BOZULMASINA, peşin alman temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 14.05.2013 gününde oybirliğiyle karar verildi."

Yukarıda tamamı verilen kararda yapılan açıklamalardan, karara konu olan maddi olay açık bir biçimde ortaya çıkmamaktadır. Bu durum karar içinde

yapılan ifadelerden anlaşılmakta, bu nedenle olayın açıklığa kavuşması için bilirkişi incelemesi istenmektedir. Ancak doğrudan bir bağlantısı olmadığı halde organik bağ ve perdenin kaldırılması kuramları ile ilgili bazı açıklamalar ve saptamalar yapılmaktadır. Bu yoldan işyeri devrinin gerçekleşip gerçekleşmediğine göre, uygulanabilmesi halinde bu kuramlar çerçevesinde kıdem tazminatı ihbar tazminatı gibi işçi alacaklarından kimin sorumlu olacağı ve kimin bu ödemeleri yapacağı araştırılmaya çalışılmaktadır.

Karar içinde tüzel kişilik perdesinin kaldırılması kuramı ile ilgili görüşlere geniş yer verilmekte, buna karşın maddi olay açıklık kazanmadığı için bir sonuca ulaşılamamaktadır.

II. Hukukumuz Açısından Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılmasının Anlamı

Bu kuram, tüzel kişiliğin, sözleşmeden veya kanundan doğan her türlü yükümlülük ve borçlardan kurtulmak için bir araç olarak kullanılması karşısında geliştirilmiştir. Tüzel kişiliğin ortaklarından ayrı malvarlığı ve kişiliğinin bulunması, iyi niyeti olmayan birtakım kimseleri, tüzel kişilik kimliğini bir kalın gibi kullanarak, kendi çıkarlarına uygun, ancak başkalarına zarar verecek şekilde hareket etmeye sevk etmiştir. Hukuk sistemimiz, tüzel kişilik kimliğinin ortaklarının kimliğinden tamamen farklı - kendine ait- bir kimlik olduğu fikri üzerine kurulmuştur. "Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması" kuramı ise bu sistemi sorgulamakta ve hakkın kötüye kullanıldığı bazı durumlarda (hallerde) iki ayrı kimliğin, birbirinden bu denli kesin hatlarla ayrılmaması gerekebileceğini ortaya koymaya çalışmaktadır (*L. Yılmaz, Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Meselesi Hakkında İsviçre Federal Mahkemesi Kararları Işığında Düşünceler, Birinci Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, İstanbul 2008, s. 240*).

Bir görüşe göre, tüzel kişinin üyelerinin "art niyetli, hesaplı bir davranış içine girerek, sırf sorumluluktan kurtulma amacıyla, tüzel kişilik perdesinin arkasına sığınması durumunda, alacaklıların, tüzel kişilik perdesini aralayıp, aradan, kulisteki tüzel kişi üyelerine uzanabilecekleri kabul edilmektedir (*R. Serozan, Medeni Hukuka Giriş, İstanbul 1997, s. 90 vd.*). Öte yandan, kural olarak tüzel kişilik kendi malvarlığına sahip olduğu ve ortaklarından tamamen ayrı, bağımsız bir varlık, hukuk süjesi olduğu için, borçlarından onu oluşturan ortaklar değil, bizzat ve tek başına kendisi sorumludur. Tüzel kişiliği yaratan felsefe budur. Bu felsefenin gereği olarak, tüzel kişilik borçlarından yalnız tüzel kişiliğin kendisi sorumludur, ortaklara gidilemez. İşte birbirinden yüksek ve kalın duvarlarla ayrılmış bu iki kimliğin arasındaki duvar, acaba bazı hallerde yıkılabilir mi? Şirket alacaklısı bazı durumlarda bu iki kimlik arasındaki duvarı yıkararak, alacağını şirket yerine ortaktan isteyebilir mi?

Yukarıda da belirtildiği gibi, bazı durumlarda gene de tüzel kişi ile tüzel kişiyi oluşturan kişiler arasındaki perdenin kullanılması hukuk düzeninin korumayacağı, hakkaniyete aykırı durumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu nedenle tüzel kişiyi oluşturan kişilerin kötü niyetli hareket ederek sırf sorumluluktan korunmak için tüzel kişilik perdesinin arkasına sığınmaları halinde ortaya çıkacak hukuka aykırı durum ancak tüzel kişilik perdesinin kaldırılması ile mümkün olmaktadır. Böylece tüzel kişiden alacaklı olan üçüncü kişiler kötü niyetli şirket ortaklarının şahsi malvarlığına başvurabilmektedirler (*G. Tekinalp ve Ü. Tekinalp, Perdeyi Kaldırma Teorisi, R. Poray'a Armağan, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul, 1995, s. 387*).

Ancak, tüzel kişilik perdesinin kaldırılmasını gerektiren olaylar birer istisnadır ve tüzel kişiliğin göz ardı edilmesi ancak istisnai durumlarda söz konusu olabilir, aksini savunmak, tüzel kişilik kavramının ortadan kalkmasını savunmak demektir (Yılmaz, *orada belirtilen yazarlar s. 240 – 247*). Bu nedenle tüzel kişilik perdesinin kaldırılabilmesi için çok ciddi ölçülerin oluşturulması ve her somut olayın bu yönde özenle incelenip değerlendirilmesi gerekir.

Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması üç değişik biçimde ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisi düz kaldırmadır, ikincisi ters kaldırmadır üçüncüsü ise çapraz kaldırmadır.

Tüzel kişilik perdesinin düz kaldırılmasından anlaşılan; alacaklılarına karşı sadece kendi malvarlığı ile sorumlu olan tüzel kişiye ilişkin bir borçtan dolayı sorumluluk alanının, tüzel kişiyi oluşturan veya yöneten kişileri de içine alacak şekilde genişletilmesidir. Tüzel kişilik perdesinin düz kaldırılması halinde tüzel kişiyi oluşturan veya yöneten kişilerin sorumlulukları, koymayı taahhüt ettikleri sermaye payı ile sınırlı olmayacaktır (*G. Antalya, Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Teorisi, Birinci Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, İstanbul 2008, s.144*).

Tüzel kişilik perdesinin ters kaldırılması halinde, kural olarak tüzel kişi ortağının şahsi alacaklıları ortağın tüzel kişideki payını haczettirmesi ve böylece tüzel kişinin malvarlığından dolayı olarak alacağını tahsil etmesi mümkündür. Tüzel kişilik perdesinin tersten kaldırılması şirket ortağının şahsi alacaklısının doğrudan doğruya tüzel kişinin malvarlığına yönelebilmesidir (*Tekinalp ve Tekinalp, s.387*).

Tüzel kişilik perdesinin çapraz kaldırılması ise; bir şirketler grubunun ya da holdinglerin bünyesinde bulunan şirketler arasında söz konusu olabilmektedir. Örneğin; yavru ortaklığa ilişkin bir durumdan dolayı bu yavru ortaklığın bağlı olduğu ana ortaklığa ve bu ana ortaklık üzerinden de diğer yavru ortaklığa gidilebilmesidir. Tüzel kişilik perdesinin çapraz kaldırılabilmesi için bir iktisadi işletmenin yürüttüğü farklı faaliyetler için hukuken birbirinden bağımsız tüzel kişiliklerin kurulması ve bu tüzel kişilerin üretim, pazarlama ve ihracat gibi birbirini tamamlayıcı nitelikte faaliyet göstermeleri gerekmektedir.

III. Yargıtay 22. Hukuk Dairesi'nin 14.05.2013 Tarihli Kararının Yukarıda Yapılan Açıklamalar Çerçevesinde İncelenmesi

Karara konu olan olayda iki limited şirketten söz edilmektedir. Davacı, iki şirket arasında işyeri devri olduğunu ileri sürmekte ve anlaşılabilirliği kadarı ile işyerini devralan şirketten sözleşmesi feshedildiğini ileri sürerek ihbar ve kıdem tazminatı istemekte ve mahkemeden bu yönde karar verilmesini istemektedir. Davalı şirketlerden L.. Konfeksiyon böyle bir devir işleminin gerçekleşmediğini ileri sürmüştü, diğer şirket Hlcks ise duruşmalara katılmamış ve cevap da vermemiştir. Buradan maddi olayla ilgili bir sonuç çıkarılmak istenirse, davacı işçinin, işyerini devraldığı ileri sürülen işverence işten çıkartıldığı için işçilik alacaklarını ondan talep ettiği, bu işverenin ise böyle bir devir işleminin gerçekleşmediği için talepleri reddettiği ileri sürülebilir. Böyle olunca ortada gerçek bir devir işleminin olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

Yüksek Mahkeme bozma kararını verirken bir işyerinin devrinin hangi koşullarda gerçekleşebileceğini Avrupa Adalet Divanı Kararları ile bu konuda ileri sürülen yerli ve yabancı bilimsel görüşleri ortaya koyarak bu yönde maddi

olayın değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Kendisi de buna ilaveten bazı kriterler oluşturmaktadır.

Yüksek Mahkeme, somut olayda davalılar arasındaki ilişki ve bunun sonucu işçilik alacakları yönünden sorumlulukları yeterince aydınlatılmadığını ileri sürmekte ve bunun için söz konusu şirketlerin devir tarihi ve sonrası ortakları ve faaliyet alanları, işyerinde çalışanların belirlenmesi, aralarındaki ilişkinin gerçek bir işyeri devrine dayanıp dayanmadığı tespit edilmesini ve bu amaçla alanında uzman kişilerden oluşan üç kişilik bilirkişi heyeti vasıtası ile gerekirse mahallinde keşif yapılarak davalı şirketlerin ticari defter ve işyeri kayıtları üzerinde yapılacak incelemeler neticesi düzenlenecek rapor sonucuna göre değerlendirme yapıp karar verilmesi gerektiğini, eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulmasını hatalı bularak, kararın bu nedenle bozulması gerektiği sonucuna varmaktadır. Bundan da öteye ayrıca Yüksek Mahkeme davalıların hukuki sorumluluğu özellikle “tüzel kişilik perdesinin kaldırılması ve organik bağ” kavramları ışığında da ele alınması gerektiğini belirtmiştir.

Ayrıca, “Tüzel kişinin malları, onu kuran gerçek kişilerden ayrılır. Tüzel kişilik perdesinin ortadan kaldırılması ile gerçek kişilerin sorumluluğuna gidilebilir. “Organik bağ” tüzel kişiye karşı alacakların takip edilmesinde, bu takibin asıl borçlu şirket ile birlikte onunla belirli bir düzeyde hukuki ilişkiye ve bağına sahip olan şirkete karşı yapılabilmesini sağlayan bir hukuki yoldur” diyerek, olayın bu yönden de incelenmesi gerektiğini kabul etmektedir.

Yüksek Mahkeme, bu açıklamaları ile maddi olayın tam ve doğru ortaya konması halinde organik bağ yolu ile uygulanabilirliği ölçüde perdenin kaldırılması kuramının olay bakımından da devreye girebileceği izlemiştir. Bu durumda anlaşıldığı kadarı ile davalı iki şirket arasında işyerinin devrinin gerçekleştiği ve belirtilen ölçüler içinde aralarına organik bir bağın oluştuğu kabul edilmesi halinde tüzel kişilik perdesinin kaldırılması ile davacı işçi, alacaklarını devralan şirketten isteyebilecektir.

Yüksek Mahkeme'nin tüzel kişilik perdesinin çapraz kaldırılması yolunu izlemeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Ortada iki tüzel kişinin bulunması Yüksek Mahkeme'yi bu şekilde yönlendirmiştir. Genellikle grup şirketler veya holding bünyesindeki şirketler arasında uygulama konusu olan organik bağ ilişkisinin kurulması ve bu yönden tüzel kişilik perdesinin kaldırılması yöntemi, karara konu olan olayda birbirinden bağımsız iki farklı şirket açısından devreye sokulmaya çalışılmaktadır. Grup veya holding bünyesinde şirketler arasında tüzel kişilik perdesinin kaldırılması şirketlerden birinden alacaklı olan kişiye, diğer şirkete karşı alacağını talep hakkı verebilir. Bu bir işçi alacağı da olabilir.

Oysa, birbirinden bağımsız iki tüzel kişi şirket arasında gerçek anlamda bir işyeri devri söz konusu ise, bütün bu teorik tartışmalara girmeksizin İş Kanunu'nun 6. maddesi uyarınca her iki işverenin, işyerinin devrinden sonra iki yıl süre ile devredilen işyerinde çalışan işçi alacaklarından sorumlu oldukları, iki yıldan sonra sadece devralan işverenin sorumlu olacağı kuralından hareketle sonuca ulaşmak doğru olmalıdır. Bu konuda, sorunun çözümü için açık bir yasal yol varken, belki optik açıdan daha anlaşılır gözükse tüzel kişi perdesinin kaldırılması gibi kuramsal bir yola gidilmesine gerek yoktur, bunun gibi ortada açık bir muvazaalı bir işlemin olduğu kanıtlanabiliyorsa bu yönde çözüm üretilmesi gerekir.

Her iki tüzel kişi arasında belirtilen ölçüler içinde organik bağın bulunup bulunmadığının araştırılması ise, sadece, işçinin çalıştığı işyerinin görünüşte

devredilmiş olması veya devralan şirketin tüzel kişiliğinin tartışmalı olması halinde bir anlam ifade eder. Bu şekilde devraldığı ileri sürülen şirketin tüzel kişilik perdesinin kaldırılması yolu ile işyerini devrettiğini ileri süren işverenin davacı işçi alacakları ile ilgili olarak sorumluluğuna gidilebilir.

Organik bağ; tüzel kişiye karşı olan alacakların takip edilmesinde, bu tabikin asıl borçlu şirket ile birlikte, onunla belirli düzeyde hukuki ilişkiye ve bağına sahip olan şirkete karşı yapılabilmesini sağlayan bir hukuki yoldur dersek, bir ölçüde işyerinin devredildiğinin kanıtlanamadığı durumlarda tüzel kişilik perdesinin kaldırılması yöntemi ile sorumluluk ilişkisini açığa çıkarabiliriz. Burada işçi, duruma göre her iki şirkete karşı üçüncü şahıs alacaklı olduğu için tüzel kişilik perdesinin çapraz kaldırılmasından yararlanarak işçi alacaklarını talep edebilir.

Yüksek Mahkeme bu nedenle, “Somut olayda davalılar arasındaki ilişki ve bunun sonucu işçilik alacakları yönünden sorumlulukları yeterince aydınlatılmamıştır. Söz konusu şirketlerin devir tarihi ve sonrası ortakları ve faaliyet alanları, işyerinde çalışanların belirlenmesi, aralarındaki ilişkinin gerçek bir işyeri devrine dayanıp dayanmadığı tespit olunmalıdır. Bu amaçla alanında uzman kişilerden oluşan üç kişilik bilirkişi heyeti vasıtası ile gerekirse mahallinde keşif yapılarak davalı şirketlerin ticari defter ve işyeri kayıtları üzerinde yapılacak incelemeler neticesi düzenlenecek rapor sonucuna göre değerlendirme yapıp karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması hatalıdır. Kararın bu nedenle bozulması gerekir.” sonucuna varmıştır.

Burada mahkeme, işyerinin gerçekten devri ile görünüşte devri arasında bir ayırım yapmaksızın belirtilen kriterler çerçevesinde organik bağ yolu ile sadece işyeri devri kavramını kullanarak tüzel kişi perdesinin kaldırılması yöntemine başvurulabileceği görüşünü ortaya koymuştur. Bir bakıma organik bağın kurulması ile işyerinin devrinin gerçekleştiğini kabul etmektedir. Oysa, belirtildiği gibi, gerçek anlamda bir işyeri devrinin bulunmadığı veya devrin kuşkuğu olduğu hallerde, iki tüzel kişi arasında organik bağın kurulabilmesi ve tüzel kişilik perdesinin kaldırılması yoluyla işçi alacaklarından hangi tüzel kişinin sorumlu olacağını belirlemek gerekirdi.

Karar içinde yer almamasına ve karara konu olayla bir ilintisi olmamasına rağmen, başta yapılan açıklamalarda tüzel kişilik perdesinin kaldırılması ile ilgili bazı saptamalarda bulunulmaktadır. Bunlar sırası ile;

- *Hukuki sorumluluğun işyeri devri çerçevesinde, özellikle tüzel kişilik perdesinin kaldırılması ve organik bağ kavramları ışığında ele alınması.* Gerçek anlamda bir işyeri devrinin bulunması halinde sorunun aslında İş Kanunu 6. madde çerçevesinde işyeri devri ve sonuçlarına göre çözülmesi gerektiği, bu yoksa ancak o zaman perdenin kaldırılması yöntemin uygulanmasının doğru olacağı yukarıda açıklandı.

- *Tüzel kişiliğin mallarının onu kuran gerçek kişilerden ayrıldığı, tüzel kişilik perdesinin ortadan kaldırılması ile gerçek kişilerin sorumluluğuna gidilebileceği.* Karara konu olayda böyle bir tüzel kişilik perdesinin düz kaldırılması “anlamına gelen bir talep bulunmamaktadır. Aslında, tüzel kişi işverenden alacağını tahsil edemeyen işçi bakımından en uygun olan ve de anlaşılabilir olan, bu gibi durumlarda tüzel kişilik perdesinin düz kaldırılması yolu ile koşulların elverdiği ölçüde ortaklara yönelebilesidir.

- *Organik bağ, tüzel kişiye karşı olan alacakların takip edilmesinde bu tabikin asıl borçlu şirket ile birlikte onunla belirli bir düzeyde hukuki ilişkiye ve*

sahip olan şirkete karşı yapılabilmesini sağlayan bir yol olduğu için hukuki sorumluluğun bu kavram ışığında incelenmesi. Belirtildiği gibi, tüzel kişilerde perdenin kaldırılması, gerçek anlamda bir işyeri devrinin bulunmadığı, ancak bir organik bağın kanıtlanması halinde işçi alacakları için tüzel kişiler arasında hukuki sorumluluğun belirlenmesi bakımından devreye girebilecektir.

Sonuç olarak; iş hukukunda da tüzel kişilik perdesinin kaldırılması yöntemi ile bazen tüzel kişi işveren veya işverenler açısından işçi alacaklarından kimin sorumlu olacağı belirlenebilir. Ancak, böyle bir uygulamaya giderken maddi olay çok iyi incelenmeli, tüm unsurları ile ortaya konmalı ve önce iş hukukunda var olan yöntemler tüketilmelidir. Bu konuda yerel mahkemelere büyük görev düşer. Tüzel kişilik perdesinin kaldırılması, tüzel kişi ortaklarının sorumluluğunun ortaklık payları ile sınırlı olduğu kuralını ortadan kaldırmalıdır. Bu nedenle ciddi bir biçimde tüzel kişilik perdesinin kötü niyetle kullanıldığının ortaya çıkması haline, üçüncü kişilerin bu arada işçi alacaklılarının zarar görmesini engellemek için bu yola başvurulmalıdır. Unutulmaması gereken bir husus da, bu yola başvururken görüldüğü gibi tüzel kişi perdesinin kaldırılmasında gene de kötü niyetin araştırılması vazgeçilmez bir unsur olmasıdır.

KAYNAKÇA

Gökhan Antalya, "Tüzel Kişilik Perdesinin Aralanması Teorisi", Birinci Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, İstanbul 2008, s. 143-153.

Lerzan Yılmaz, "Anonim Şirketlerde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması Meselesi Hakkında İsviçre Federal Mahkemesi Kararları Işığında Düşünceler", Birinci Uluslararası Ticaret Hukuku Sempozyumu, İstanbul 2008, s. 233-261.

Rona Serozan, Medeni Hukuka Giriş, İstanbul, 1997.

Gülören Tekinalp ve Ünal Tekinalp, "Perdeyi Kaldırma Teorisi", Reha Poyroy'a Armağan, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul 1995, s. 387-404.